

Richard Bright

1815 áprilisában dunántúli körútja során meglátogatta Sopront Richard Bright (1789-1858) angol orvos, nefrológus és utazó.

Richard Bright rendkívül sokoldalú és sokirányú érdeklődésű tudós volt. Richard Bright 1789-ben született Bristolban. Egyetemi tanulmányait 1808-ban az edinburghi egyetemen kezdte, ahol kezdetben filozófiát hallgatott, majd orvosi tanulmányokkal folytatta. Néhány évig Londonban és Cambridge-ben is tanult. Tanulmányait Edinburghban fejezte be, ahol doktorált. Ezután még két félévet töltött Cambridge-ben, ahol az orvostudomány mellett földrajzzal és természettudománnyal is foglalkozott. Londonban telepedett le, ahol világhírű Guy's Hospitalben dolgozott. A belgyógyászati vesebetegségek első leírója volt, „vízi betegség” néven összegezte a vesebetegségek diagnosztikus jeleit. A magasvérnyomás-betegség története az ő munkásságával kezdődött. 1827-ben megjelent műve fordulópontot jelentett a vesebetegségek jobb megismerésében. A vesebetegek számára a Guy's Hospitalben 1842-ben egy külön osztályt is létesített. A szakirodalomban a vesebetegségek egy típusát ma is „Bright-kórként” említik.

Az orvosi tanulmányok mellett különösen érdekelték Brightot az utazások. 1814-ben európai tanulmányútra indult, amelynek során a bécsi és a pesti egyetem is felkeltette az érdeklődését. Európai utazásairól több külföldi és magyar közlemény is beszámolt. Két alkalommal hazánkat is felkereste. Útikönyvében részletesen leírta a beutazott vidékek természet földrajzát, gazdasági és kulturális életét, a közigazgatás és igazságszolgáltatás helyzetét, sőt a nevezetesebb történelmi tudnivalókat. A látottakat sokszor éles kritikával illette.

1818-ban publikált 762 oldalas útleírásában európai és ezen belül a bécsi és a magyarországi utazásairól írt, ebben részletesen beszámolt tapasztalatairól, Sopron városáról és környékéről részletes leírást közölt. A mű Edinburgh-ban jelent meg, címe: *a Travels from Vienna through lower Hungary with some remarks on the state of Vienna during the congression the year 1814 (Utazások Bécsből Alsó-Magyarországon keresztül, néhány észrevételt téve Bécs helyzetéről az 1814-es kongresszus alatt)*. Richard Bright útleírásának a Dunántúlra vonatkozó része könyvének VIII—XIII. fejezete. Csatkai Endre: *Idegenek Sopronról* c. művében részleteket közölt ebből.

Sopronba a dunántúli utazása kezdetén, 1815 tavaszán jutott el. A város előtt árnyékadó gesztenyafasorokon hajtattott át. Szépen művelt földek, virágzó gyümölcsösök között meghúzódo falvak következtek egymás után. Sopron külvárosában kapott szállást, másnap reggel mindjárt gyalogos körsétát tett. A város falain belüli utcákat szűknek, a házakat öregeknek látta. Megjegyezte viszont, hogy a soproni templomokban sok az aranyozás és az ereklye. A lakói 12 ezren vannak. Tudomást szerzett a város vászoniparáról, cukorfinomítójáról, hamuzsírüzeméről. A legfontosabbnak Sopron piaci helyzetét tartotta, „mert a magyar mezőgazdaság termékeit közvetíti Ausztria felé. Gabona- és marhavásárai igen népesek és az évenként itt eladott sertések száma nagyobb, mint bárhol másutt. Ezek nem származnak tisztán magyar tenyésztésből, legtöbbször a török határvidékről hozzák és csak ezekből 80.000 darabig emelkedik az évi eladás Sopronban”.

Sopron környékén híres borokat lehet kóstolni. A rozs, a búza, a gyümölcsösök gazdag termést hoznak, a természeti kincsek közé sorolta a szenet és a meszet is. Mikor elhagyta Sopront, egy magaslatról megpillantotta a Fertőt, leírását nem mulasztotta el. „Rendesen tiszta vize a szélről zavarossá lesz és szintjének magassága erősen megérzi a hosszas esőket vagy a szárazságot. Ennek a víznek nagy különlegessége a sótartalma. Ízleléssel meggyőződhetni róla. Emiatt a parti lakók nem használhatják, hacsak nem, mint orvosságot. A szarvasmarha azonban igen szereti és a gazdák nyájaik meg csordáik részére gyűjtik a sót, mely néha a paron kristályosodik.” Az angol tudós a Fertő hiedelemvilágának is figyelmet szentelt. A vízszint ingadozásainak hétéves ciklusáról megismert vélekedést éppúgy feljegyezte, mint a tó állítólagos, föld alatti összeköttetését a Dunával. Csodálatos esetként örökítette meg (bár a nevet így nem ismerte) Hány Istók történetét. Úgy tudta, „közel egy évig kísérleteztek ennek a szörnynek a megszelídítésével, míg végre is megszökött és nem lehetett róla többet hallani”. Megtekinthette Bright a kapuvári plébániai anyakönyvet, mert közzétette, hogy 1749. évi március hó 17-én feltételesen megkeresztelte-

tett egy erdőben talált, körülbelül nyolcéves elmebeteg fiú, keresztnéve István, keresztszülei Hocksinger Mihály és Anna Mária voltak.

Richard Bright útleírása fontos történelmi forrásunk.

Irodalom:

Csatkai Endre: Idegenek a régi Sopronról : Levéltöredékek, útinaplók 1487-1841 1938.

Utazás Bécsből Alsó-Magyarországon keresztül némi betekintéssel Bécs állapotára a kongresszus idején az 1814. évben / Richard Bright ; [ford. és a jegyzeteket írta Kiss Sándor], 2019

Szita Szabolcs: Angol szemmel hazánkról: Richard Bright egykori élményei In: Kisalföld, 1992. (47. évf.) január 11. 9. sz. p. 12.

Hazánk egy angol szemével In: Kisalföld, 1971. (16. évf.) augusztus 5. 183. sz. p. 5.

Internet:

[Dr. Barna István](https://diabetes.hu/cikkek/hypertonia/0802/a-magasvernyomas-betegseg-rovid-tortenete-az-1700-as-evektol-az-1800-as-evek-vegeig): A magasvérnyomás-betegség rövid története az 1700-as évektől az 1800-as évek végéig elérhetősege: <https://diabetes.hu/cikkek/hypertonia/0802/a-magasvernyomas-betegseg-rovid-tortenete-az-1700-as-evektol-az-1800-as-evek-vegeig> Letöltés: 2020.03.25.